

جغرافیای تاریخی و باستان شناختی
سرزمین دیوالا

تالیف: دکتر حبیب اله محمودیان

زادگان

نشر زاگرو

www.ketab.ir

۱۴۰۱

نشانی انتشارات زاگرو: ایلام، خیابان اشرفی اصفهانی، کوچه سوم، پلاک ۲۱۷ کدپستی: ۶۹۳۱۵۸۳۱۵
تلفن: ۰۸۴ ۳۳۳۴۳۱۸
habibmahmoodian@yahoo.com- llamzagro@gmail.com

سرشناسه: محمودیان، حبیب‌اله، ۱۳۲۹ -
عنوان و نام پدید آور: جغرافیای تاریخی و باستان‌شناختی سرزمین دیوالا
تألیف: دکتر حبیب‌اله محمودیان؛
مشخصات نشر: ایلام، انتشارات زاگرو، ۱۴۰۱
مشخصات ظاهری: ۲۳۴ ص، مصور (رنگی)،
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۳۱-۱۰-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: ایلام - جغرافیای تاریخی
موضوع: Ilam (Iran) -- Historical geography
موضوع: ایلام - آثار تاریخی: Ilam (Iran) -- Antiquities
رده‌بندی کنگره: DSR ۲۰۷۳
رده‌بندی دیویی: ۹۵۵ / ۴۵۲۲
شماره کتاب شناسی ملی: ۸۸۲۲۹۵۰
اطلاعات رکورد کتاب‌شناسی: فیبا

ناشر: زاگرو، ایلام، ۲۴ متری اشرافی اصفهانی، کوچه سوم.

جغرافیای تاریخی و باستان‌شناختی سرزمین دیوالا
مؤلف: دکتر حبیب‌اله محمودیان
ویراستار: دکتر منصور محبی
بها: ۱۶۵ هزار تومان
طرح جلد: معصومه صفایی نیا
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۰	مقدمه ناشر
۱۱	پیش گفتار
۱۳	فصل اول:
۱۳	موقعیت جغرافیایی دیوالا (بوم شناسی)
۱۶	سرزمین دیوالا
۲۳	محوطه ی تاریخی و قنات گلان
۲۵	آثار تاریخ طبیعی
۲۵	چشمه های آبگرم و گوگردی
۲۶	محدوده ی توده های نمایی
۲۷	پارکهای طبیعی
۲۸	مناطق تابعه دیوالا
۳۱	فصل دوم
۳۱	تحولات تاریخی دیوالا
۳۲	گذشته تاریخی و باستانی دیوالا
۵۱	شهرالرز (ردین)
۳۵	دیوالا بخشی از تمدن ایلام باستان
۳۵	حوزه جغرافیایی تمدن ایلام
۳۶	حوزه جنوبی دیوالا
۳۴	استقرار های پیش از تاریخ
۳۷	ایلامیان
۳۸	سرزمین ایلام
۳۹	واژه ایلام

نام ایلام.....	۴۱
سایر اقوام ساکن در منطقه.....	۴۳
کاسی ها، قومی مهاجر.....	۴۵
استقرار کاسی ها در سرزمین دیوالا.....	۴۹
سرزمین دیوالا در دوره تاریخی.....	۵۰
دیوالا در دوران والیان.....	۵۳
فصل سوم.....	۵۹
جاده ها و ایل راه های باستانی سرزمین دیوالا.....	۵۹
جاده های باستانی دیوالا (ایلام فعلی).....	۶۰
راه ایلام به سومار و بین النهرین.....	۶۳
ایل راه باستانی چوار به ایوان.....	۶۳
راه ایلام به نواحی صالح آباد.....	۶۴
مسیر زمستانی ساکنان ایلام (امله).....	۶۵
ایل راه ایلام به گل گل و ارکواز ملکشاهی.....	۶۶
مسیر مهران و شاهراه باستانی.....	۶۷
جاده باستانی مهران - بدره - دهلران.....	۶۹
فصل چهارم.....	۷۱
تحولات تاریخی و باستان شناختی سرزمین دیوالا.....	۷۱
پیشینه تاریخی دیوالا.....	۷۲
مطالعات باستان شناسی دیوالا.....	۷۴
کاوش های باستان شناسی چوار.....	۷۵
کاوش های باستان شناسی محدوده ایلام.....	۸۷
فصل پنجم.....	۹۱
آثار تاریخی و باستانی دشت دیوالا.....	۹۱
آثار تاریخی و باستانی دشت دیوالا.....	۹۲

۱۰۳.....	شهر تاریخی باخه نام
۱۰۴.....	نقش برجسته‌ها و کتیبه‌های دیوالا
۱۰۷.....	فصل ششم
۱۰۷.....	آثار تاریخی و باستانی بخش مرکزی دیوالا
۱۱۱.....	دره میش خاص
۱۱۱.....	تحولات فرهنگی و تمدنی محوطه‌های حیدر آباد
۱۱۴.....	تحولات فرهنگی و تمدنی زردآلو آباد
۱۱۸.....	آثار باستانی و تاریخی ناحیه چنارباشی
۱۲۳.....	فصل هفتم
۱۲۳.....	چوار دروازه غربی دیوالا
۱۲۴.....	موقعیت جغرافیایی
۱۳۴.....	بقایای شهر تاریخی چکرپولی (احتمالاً شهر باستانی اریوجان)
۱۳۷.....	فصل هشتم:
۱۳۷.....	ملکشاهی بخش جنوب شرقی دیوالا
۱۳۸.....	موقعیت جغرافیایی
۱۴۱.....	پیشینه‌ی تاریخی
۱۴۴.....	استقرارهای عصر برنز ملکشاهی
۱۵۰.....	سایر محوطه‌های باستانی
۱۵۵.....	فصل نهم: مهران
۱۵۵.....	بخش جنوبی و مرزی دیوالا
۱۶۰.....	موقعیت ارتباطی مهران:
۱۶۲.....	آثار و ابنیه‌ی تاریخی مسیر ایلام به نواحی مرزی
۱۷۰.....	محوطه‌های باستانی مسیر تنگ نیاز به سمت نواحی جنوبی
۱۷۲.....	آثار و ابنیه‌ی تاریخی و باستانی مهران
۱۷۴.....	دهکده‌های اولیه چگا آهوان و چگا گلان

مقدمه ناشر

فرهنگ و تمدن هر کشوری، زیربنا و عصاره‌ی تفکر، اندیشه و هویت تمام‌نمای مردم آن کشور قلمداد می‌گردد که طی هزاران سال با تلاش و فعالیت هنرمندان و فرهنگ‌سازان شکل گرفته است. آثار و ابنیه‌ی باستانی، نماد غیرقابل انکار مجموعه‌ی فرهنگ و تمدن، است که به عنوان میراث با ارزش دوران زندگی انسان در بُعد ملی و جهانی از جایگاه و اهمیت خاصی برخوردارند. تمدن در لغت به معنای شهرنشینی است. تمدن فقط معنای اجتماع انسانی در یک منطقه یا شهر با منازل و بخش‌های مختلف ایجاد شده در آن نیست بلکه مدنیت به معنای وجود قوانین مکتوب و مدیریت شهری است که به مجموعه دستاوردهای مادی هویت می‌دهد. این واژه از اصل عربی «مدینه» گرفته شده و به معنای اقامت در شهر و خو گرفتن به اخلاق مردم آن به کار رفته است (مصطفوی، ج ۱، ۱۳۶۰: ۵۵). از جهتی تمدن را دستاوردهای مادی بشر قلمداد می‌کنند که مفهوم آن با واژه‌ی فرهنگ یعنی: دستاوردهای معنوی انسان‌ها، معنایی کامل‌تر پیدا می‌کند. در فارسی نیز به معنای شهرنشینی، اخلاق شهری پیدا کردن و انتقال از حالت خشونت، توحش و جهل به ظرافت، انس و معرفت و در مقابل بادیه‌نشینی و بربریت به کار رفته است. ابن‌خلدون با کلیدواژه‌های «العمران» و «الحضارة» بدان پرداخته است؛ (ابن‌خلدون، ج ۱، ۱۳۷۱: ۷۷). فرهنگ را، مجموعه‌ای از دانش‌ها، باورها، هنرها، قوانین؛ اخلاقیات؛ عادات و هر چه که فرد از جامعه خویش فرامی‌گیرد تعریف می‌کند. فرهنگ به وسیله‌ی آموزش و پرورش به نسل‌های بعدی انتقال می‌یابد و در طول زمان تغییر می‌یابد. هر منطقه و کشوری می‌تواند فرهنگی متفاوت با دیگر مناطق داشته باشد. فرهنگ، راه مشترک زندگی انسان‌هاست که در قالب علوم مختلف و در صحنه‌های زندگی تجلی پیدا می‌کند. فرهنگ معین واژه فرهنگ را مرکب از دو واژه‌ی «فر» و «هنگ» به معنای ادب؛ تربیت؛ دانش؛ علم؛ معرفت و آداب و رسوم تعریف کرده است (معین، جلد دوم، ۱۳۸۱: ۱۱۷۶). واژه‌ی فرهنگ در پهلوی ساسانی به صورت «فره

هنگ» آمده است که از دو جزء «فره» به معنای پیش و فرا و «هنگ» به معنای کشیدن و راندن، ساخته شده است. در نتیجه «فرهنگ» به معنای پیش کشیدن و فراکشیدن است. به همین سبب است که در فارسی‌زبانان فرهنگ را سبب پیشرفت می‌دانند. واژه و مفهوم اصطلاحی تمدن به معنای امروزی براساس دیدگاه انسان‌محور در مغرب زمین شکل گرفته است، از جهتی تمدن را ثمره‌ی فعالیت و تلاش انسان برای بالا بردن سطح زندگی مادی و معنوی او معنی کرده‌اند. ظاهر تمدن عبارت است از: ثروت، قدرت، صنعت، تجارت، و قوانین و عادات و رسوم اجتماعی و علم و ادب و ...، اما حقیقت تمدن که در نتیجه‌ی مطالعه اوضاع استنباط می‌شود عبارت از: خوبی یا بدی، خوشبختی و یا بدبختی کسانی است که در پرتو آن تمدن زندگی می‌کنند. (جرجی زیدان، ۱۳۷۲).

بخشی از این مجموعه‌ی فرهنگ و تمدن، آثار و ابنیه باستانی است که به عنوان میراث با ارزش دوران زندگی انسان از اهمیت خاصی برخوردار است. معرفی شهرالرز(ردین) واقع در دشت میانکوهی ایلام در منطقه دیوالا در غرب ایران در راستای تقویت هویت ملی ایران قلمداد می‌گردد. انتشارات زاگرو، نشر این کتاب با که در راستای معرفی تمدن و فرهنگ این منطقه از ایران زمین صورت گرفته ارج می‌نهد.

انتشارات زاگرو

۱۴۰۱ هجری خورشیدی